

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

12 Temmuz/ 2024

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaaya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

TÜİK enflasyonuna yönelik tartışmalar devam ediyor

- ❑ T24 yazarı Çiğdem Toker'in 12 Haziran günü yayımlanan yazısıyla yeniden gündeme gelen eleştiriler TÜİK ile ilgili güvenilirlik tartışmalarını alevlendirmişti. Gazeteciler ve ekonomi uzmanları madde fiyat listesinin enflasyon hesabında önemli bir dayanak olduğunu savunuyor. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Haziran başında yargı kararına rağmen madde fiyat listesini açıklamayan TÜİK başkanlığı hakkında suç duyurusunda bulunduğunu açıklamıştı. TÜİK ise DİSK'in başvurusunun savcılık tarafından reddedildiğini söylemişti.
- ❑ Ardından bu hafta TÜİK Başkanı Erhan Çetinkaya'dan enflasyon sepeti içerisindeki maddelere dair verilere ilişkin açıklama geldi:
- ❑ TÜİK tarafından Türkiye genelinde aylık 608 bin 594 fiyat derlenerek hesaplanan endeks sonuçlarının her ayın üçüncü iş günü kamuoyu ile paylaştıklarını belirten Çetinkaya, "Madde sepeti olduğu yerde duruyor, madde sepetini gizlemek kimsenin yetkisinde değildir. Yayınlanmayan tablolar madde fiyatlarıdır. Geçmişte açıklanan madde fiyatlarının bir gösterge niteliği yoktu. Madde fiyatlarının açıklanması için ekstra bir gün daha çalışma yapmak gerekiyor. **Bu sebeple artık gösterge niteliği taşımayan bu fiyatları yayınlamıyoruz" ifadelerini kullandı.**
- ❑ Ankara'da medya kuruluşlarının temsilcileriyle bir araya geldiği toplantıda enflasyona ilişkin gazetecilerin sorularını yanıtlayan Çetinkaya, Türkiye'deki şirketlerin enflasyonist ortamı kullanarak normalde yapması gerekenden çok daha fahiş karlar elde ettiklerini, şirket karlarının enflasyon üzerinde artırıcı bir etkiye sahip olduğunu belirtti.
- ❑ Haziran ayı enflasyon oranının beklentilerin altında gerçekleşmesinin gerekçelerini "kamu zamlarının temmuz ayına ertelenmesi, kurdaki istikrar ve yaz aylarının düşüşe katkısı" olarak sıralayan Çetinkaya, "Elektrik zammını 1 Temmuz'da veya 1 Haziran'da yapmanın farkı var. Yarım puan veya daha fazla etkiliyor. Bu tercih bu yönde kullanıldı" diye konuştu.
- ❑ 30-40 yıllık enflasyon verilerine bakıldığında haziran ayının her zaman en düşük ay olduğunun altını çizen Çetinkaya, geçtiğimiz iki yıl boyunca seçim atmosferinden veya aşırı kur hareketlerinden kaynaklı bir birikmişlik olduğunu vurguladı.
- ❑ Dünyanın hiçbir yerinde madde fiyatlarının açıklanmadığını söyleyen Çetinkaya ayın üçünde verileri paylaşarak dünyanın en hızlı enflasyonunu açıkladıklarını belirtti ve "TÜİK enflasyonda bir şey çevirmiyor. Bir şey yakalama niyetinde olanlar yakalayamazlar" ifadelerini kullandı.
- ❑ Bir şey anlatmayan fiyatları hesaplamaktan vazgeçtiklerini bunun yerine endeks açıklamaya karar verdiklerini belirten Çetinkaya, "Bütün dünyada yapılan aradaki düzeylerle ilgili fiyat açıklamak değil, endeks açıklamaktır" ifadelerini kullandı.

Enflasyon tartışmalarının dayanak noktası maaş zamları

- ❑ Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı tartışmalı rakamlara göre Haziran ayında Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) aylık yüzde 1,64; yıllık yüzde 71,6 arttı. Açıklanan rakamlarla SGK ve Bağ kur emekli maaşlarına eklenecek altı aylık enflasyon farkı ise yüzde 24,73.
- ❑ Türkiye'de 15,8 milyon emekli bulunuyor. Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre emeklilerin yarıdan fazlasının kök maaşı 10 bin liranın altında. Yüzde 24,73'lük enflasyon farkını işçi ve Bağ-Kur emeklilerinden sadece kök aylığı 10 bin liranın üstünde olanlar alabilecek.
- ❑ Türkiye'deki 6,5 milyon memur ve memur emeklisi için de durum değişmiyor. Bu durum toplu sözleşmede yer alan hükümden kaynaklanıyor.
- ❑ Memur ve memur emeklileri sene başında yüzde 15 toplu sözleşme zammı almıştı. Bu zam oranı açıklanan enflasyondan düşülecek. Üstüne yüzde 10 toplu sözleşme zammı ilave edilecek. Özetle memur ve memur emeklileri 24,73'lük enflasyon farkından yararlanmak yerine yüzde 19,3 zam alacak.
- ❑ Milyonlarca emeklinin gözü ek zam düzenlemesine çevrildi. Düzenleme ile en düşük emekli maaşı artırılacak. Ek artış tutarının maaşların yatacağı tarihe kadar netleşmesi bekleniyor. 17 Temmuz 2024 tarihine kadar karar alınmazsa farkların karar alındığında yatırılması bekleniyor.
- ❑ Kulislerde kök maaşı 10 bin liranın altında kalan yaklaşık 1,8 milyon emekliye ilave 2000 lira zam yapılması konuşuluyor.
- ❑ Ancak haftanın son iş gününde beklenen zam haberiyle ilgili olarak AK Parti Grup Başkanı Abdullah Güler, henüz çalışmanın tamamlanmadığını belirterek hafta başında emekliye ek zammın açıklanabileceğini söyledi.

Dünyada gıda fiyatları düşerken, Türkiye'de yeni zamlar gelebilir

- ❑ Türkiye'de yıllık gıda enflasyonu resmi verilere göre yüzde 68'in üzerinde. Tarımdaki yapısal sorunlar ise gıda enflasyonunun daha da yükseleceğine işaret ediyor.
- ❑ Elektrik ve suya yapılan son zamlarla birlikte tarımsal maliyetler artarken, Meclis gündemine gelmesi beklenen vergi paketi taslağında daha önce var olan mazot ve gübredeki ilave KDV'nin gelen tepkiler üzerine çıkarıldığı bilgisi alınmıştı. Ancak yine de ekstra bir dolaylı vergi gelmesi riski mevcut.
- ❑ Uzmanlara göre bu durum gıda fiyatlarının daha da yükselmesine yol açarken, temmuz ayında enflasyon farkı zammı alamayan asgari ücretli başta olmak üzere gelirin önemli bir kısmını gıdaya ayırmak zorunda kalan düşük gelir grubuna bir darbe daha vuracak.
- ❑ Türkiye'de tarımsal üretimin planlanması ve sürdürülebilirliğine ilişkin tartışmalar en son Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın "25 bin Afgan çoban gitse tarım, hayvancılık kalmaz" sözleriyle gündeme gelmişti.
- ❑ Diğer taraftan tarım sektöründe sadece ucuz işgücü ile aşılamayacak diğer önemli maliyetler söz konusu:
 - ❑ Bu maliyetler irdelenecek olursa;
 - ❑ Türkiye'de mazot, gübre, ilaç, tohum, yem gibi tarımsal girdilerin ithalatla sağlanması, dövizdeki artışa bağlı olarak fiyatların sürekli yükselmesine neden oluyor. Aynı zamanda elektrik ve sulama maliyetleri de artıyor.
- ❑ Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) en son açıkladığı verilere göre tarımsal girdi fiyat endeksi nisanda yüzde 52,2 arttı. Enerji grubundaki artış yaklaşık yüzde 71 oldu.
- ❑ Endeksin haziran ve temmuzdan itibaren daha da yükselmesi bekleniyor.
- ❑ Haziranda Devlet Su İşleri Sulama Birlikleri tarafından belirlenen su bedeli, illere, bölgelere ve ürünlere göre yüzde 60 ile yüzde 400 arasında zamlandı.
- ❑ Çiftçiler bu kararda geri adım beklerken 1 Temmuz'da sulamada kullanılan elektrik fiyatlarına yüzde 30 zam yapıldı.

Çiftçi borçlanıyor, tarım alanları daralıyor iddiaları

- ❑ Tarım ve tarım politikaları, Avrupa'da olduğu gibi ülkemizde de iç siyasetin temelini oluşturacak eleştirilere maruz kalıyor; basında sıklıkla yer alan başlıca eleştiri konularıyla çiftçinin yükselen borcu ve buna karşılık tarım alanlarının daralıyor olması... Eleştirilerin ana kaynağı aşağıdaki veriler:
- ❑ Tarım ve Orman Bakanlığı'nın tarımsal destekleme bütçesi 2024'te yüzde 44,5 oranında artışla 91 milyar 554 milyon liraya çıkarılmıştı. Ancak bu artış oranı yüzde 70'leri bulan enflasyonun oldukça gerisinde kaldı.
- ❑ Öte yandan Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre, tarımsal desteklerin Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içindeki payının en az yüzde 1 olması gerekirken verilen destekler yaklaşık binde 2 civarında bulunuyor.
- ❑ Destekler yetersiz kalırken çiftçi borçluluğu da artıyor. Çiftçiler hem Tarım Kredi Kooperatifi'ne hem de bankalara borçlu. Borçların büyük bölümünü bankalardan alınan krediler oluşturuyor.
- ❑ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun verilerine göre tarımda kullanılan nakdi kredilerin toplamı Mayıs 2024 itibarıyla 679 milyar lira. Bu rakamın yaklaşık 239 milyar lirasını kısa vadeli krediler oluşturuyor. Çiftçilerin bankalara olan borçlarında son bir yılda yüzde 55, yaklaşık 20 yılda ise 138 kat artış var.
- ❑ TÜİK verilerine göre 2002'de çayır ve meralarla birlikte 41,2 milyon hektar olan toplam tarım alanı 2023'te 38,6 milyon hektara gerilerken tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerle sebze bahçelerinin alanı daraldı. Toplam tarım alanlarının 14,6 milyon hektarını çayır ve meralar oluştururken tahıl, meyve-sebze ve bitkisel ürünlerin alanı 20 yılda 26,6 milyon hektardan 23,9 milyon hektara düştü.
- ❑ Tarım alanları daralırken Türkiye, buğdaydan arpaya, ayçiçeğinden mercimeğe çok sayıda üründe kendi kendine yeterliliğini kaybetti. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın verilerine göre geçen yıl yaklaşık 11,7 milyon ton buğday, 1,5 milyon ton arpa, 1,9 milyon ton dane mısır, 756 bin ton yağlık ayçiçeği, 757 bin ton pamuk, 3 milyon ton soya, 41 bin ton kuru fasulye, 77 bin ton nohut, 592 bin ton mercimek, 30 bin ton patates ithalatı yapıldı.
- ❑ Sebze ve meyvede de durum değişmedi; 2002-2023 arasında sebze ithalatı yüzde 1595, meyve ithalatı yüzde 152 arttı.

Tarım Bakanlığı, bu kritikleri madde madde cevaplamış

ÖN SÖZ

Küresel ısınma, pandemi, savaşlar ve doğal afetlerin yol açtığı yeni dünyanın yeni üretim normalleri, ülkeleri daha fazla ve planlı üretime yönlendirmiş, "gıda milliyetçiliği" kavramını gündeme getirmiştir.

2022 yılında bitkisel üretim rekoru kıran ülkemiz, aynı zamanda tarım ürünleri ihracatında tüm zamanların en yüksek rakamına ulaştı. Türkiye Yüzyılı'nda da yeni başarı hikâyeleri yazma azmiyle yolumuza devam ediyoruz. Dünyanın yeni normalinde ülkemizin tarımsal üretimdeki potansiyelini daha ileri taşıyacağız.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ve işaret ettiği hedefler doğrultusunda hayata geçireceğimiz "Türkiye Yüzyılı Tarım ve Orman Vizyonu"muz ile üreticilerimizin güçlendirilmesi önceliğimizdir.

Gıda üretim sistemlerinin olası tüm risklere karşı dayanıklı ve güçlü bir yapıya kavuşturulması için her türlü tedbiri alırken vatandaşlarımızın güvenilir gıdaya makul fiyatlarla erişebilmesi temel hedefimizdir.

Dünyadaki değişim ve gelişmelerin gerekli kıldığı yapısal dönüşümü, üretime gönül vermiş çiftçilerimizle başaracağız. Türkiye Yüzyılı'nı, üretimin ve üreticinin yüzyılı yapacağız.

Bu değişim ve gelişim sürecinde ortak aklin önünü açacak yapıcı eleştirinin Bakanlığımızın çalışmalarına katkı sunacağına yürekten inanıyoruz. Bununla birlikte medya organlarında ve sosyal medyada Bakanlığımızın politika ve uygulamalarına yönelik dezenformasyon faaliyetleri yürütüldüğüne de üzüntüyle şahit olmaktadır.

Tarım ve orman alanında büyük özveriyle çalışan tüm kesimler ile personelimizin emeklerine sahip çıkmak ve kamuoyunu doğru bilgilendirmek adına "Kamuoyunda Gündeme Gelen İddialar Gerçekler" kitapçığını hazırladık. Asılsız iddialara karşı gerçeklerin yer aldığı bu kitapçıkta, merak ettiğiniz soruların cevaplarını bulacak, güzel ülkemizin sahip olduğu üretim gücüyle gurur duyacaksınız.

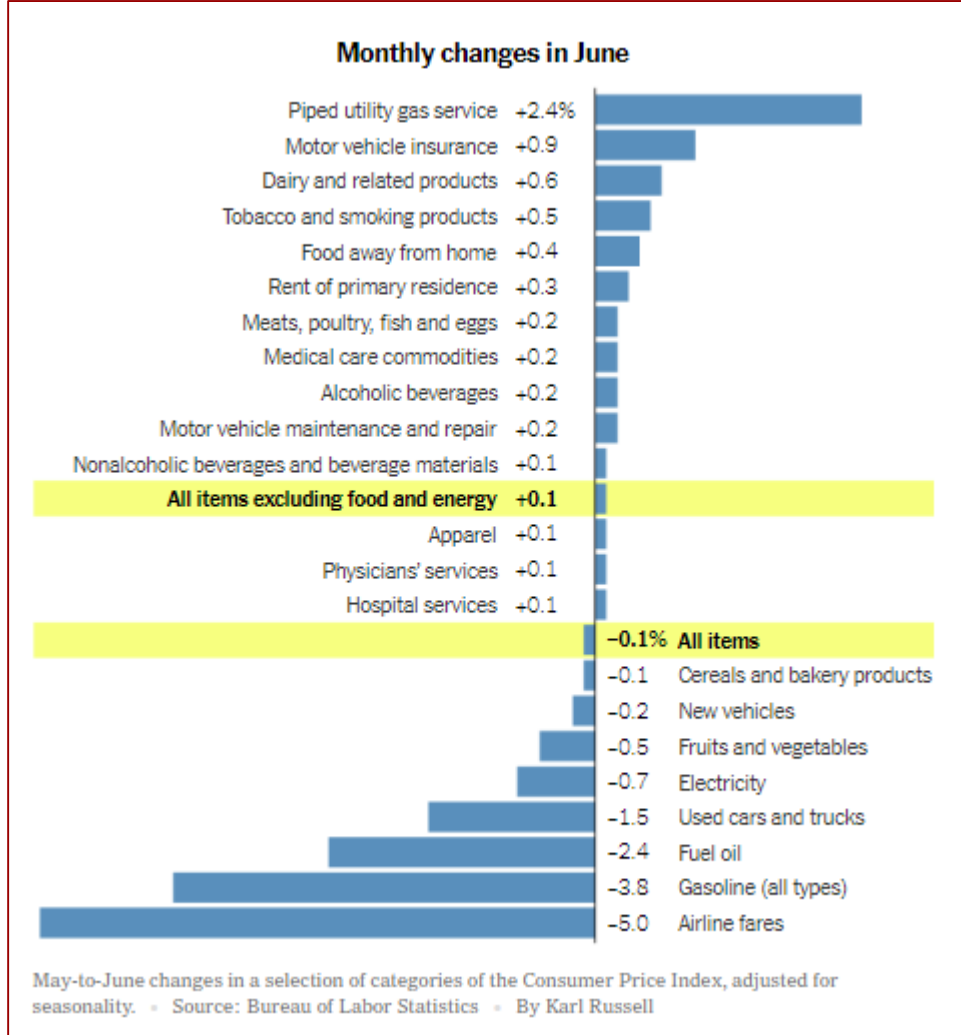
Türkiye Yüzyılı'nın, bereketin ve bolluğun yüzyılı olması dileğiyle...

İbrahim YUMAKLI
Tarım ve Orman Bakanı

- ❑ Tarım Bakanı Yumaklı, göreve geldikten sonra planlı üretim başta olmak üzere pek çok alanda planlamaya ihtiyaç duyan sektöre yenilik getirdi.
- ❑ Diğer yandan uzunca süredir ihmal edilen hayvan sayımı noktasında katkı sağlayarak, et ithalatına ilişkin düzenlemeler yaptı. Bunun dışında sulama alanları ve atalık tohum gibi pek çok kritik soruna yönelik projeler geliştirmeye çalışmaktadır.
- ❑ Görevi henüz 2023 yılında devralan Bakanlığın yaptığı bu çalışmaların sonuç alması belli bir zaman alacaktır ancak bize göre yapılan en önemli çalışmalardan biri de demokrasi ve şeffaflık gibi ilkeler gereğince kamuoyunda yıllar itibariyle oluşmuş sorulara maddeler halinde verilmiş cevapların paylaşılmış olmasıdır.
- ❑ Tarım ve Orman Bakanlığı'nın web sitesinde yayınlamış olduğu söz konusu kılavuza bu linkten ulaşılabilir: <https://www.tarimorman.gov.tr/Belgeler/IddialarveGercekler.pdf>

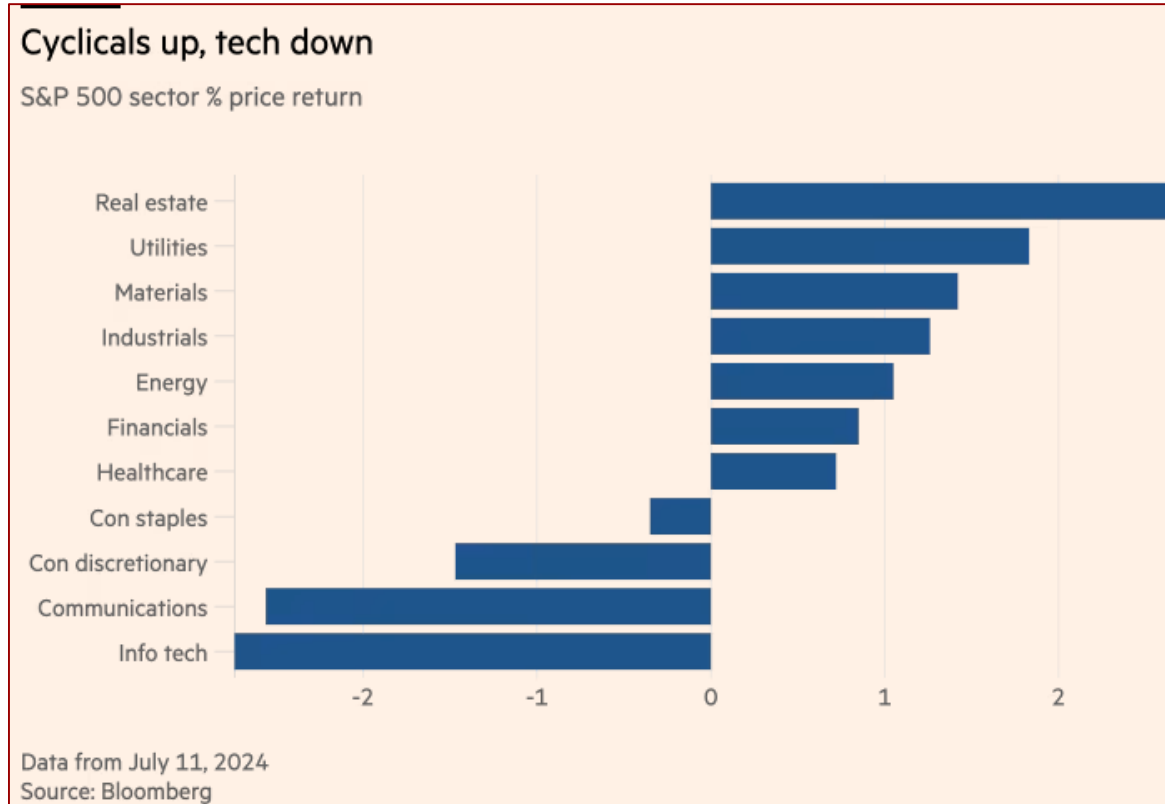
ABD enflasyonu, faiz indirim beklentilerini kuvvetlendirdi

- ❑ ABD'de açıklanan verilere göre, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), haziranda aylık bazda yüzde 0,1 azalırken, yıllık bazda yüzde 3 artışla piyasa beklentilerinin altında kaldı.
- ❑ TÜFE aylık bazda Mayıs 2020'den bu yana ilk kez düşüş kaydederken, yıllık enflasyon da son bir senenin en düşük seviyesine indi.
- ❑ Çekirdek enflasyon, yıllık bazda yüzde 3,3 ile Nisan 2021'den bu yana en düşük seviyesini görürken, ülkede ilk kez işsizlik maaşı başvurusunda bulunanların sayısı da 6 Temmuz ile biten haftada 222 bin ile tahminlerin altına kaldı.
- ❑ Analistler, söz konusu verilerin dezenflasyon trendinin tekrar rayına girdiğine dair görüşleri güçlendirdiğini ve ABD Merkez Bankasının (Fed) faiz indirimlerine yakın zamanda başlayacağına dair beklentileri artırdığını ifade etti.

ABD verisi sonrası piyasalar karışık seyretti

- ❑ ABD'de TÜFE verisi sonrası; vadeli işlemler piyasası Eylül ayında faiz indirimi olasılığını Temmuz başındaki %55'ten %91'e çıkardı. Hem kısa hem de uzun vadeli Hazine tahvilleri yükseldi ve getiri eğrisi hafifçe dikleşti.
- ❑ Asıl ilginç tepkiyse borsadan geldi; Nvidia yaklaşık %6 düştü ve diğer çip üreticileri de onu takip etti. Alphabet, Meta, Microsoft, Apple ve Amazon'un hepsi %2 veya daha fazla düştü. Küçük ölçekli endeksler yükseldi. Bu harekette faiz duyarlılığının önemli bir etkisi vardı:

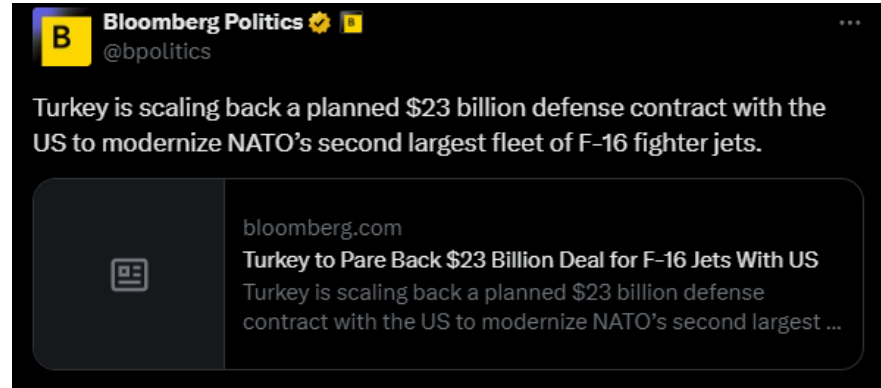

Biden, ısrarlı ancak istenmiyor!

- ❑ George Clooney'nin " Joe Biden'ı Seviyorum. Ama Yeni Bir Aday'a İhtiyacımız Var " başlıklı NYT makalesi, ABD basınında var olan bir tartışmayı iyice alevlendirdi gibi duruyor. O da ABD başkanı Biden'ın sanki bir komedi filmi sahnesindeymişçesine, birbiri ardına yaptığı gaflar...
- ❑ ABD seçimleri bir tarafa, mevcut başkanın rahatsızlığı dünya güvenliğini de riske atıyor.
- ❑ Clooney, NYT'a yazdığı makalesinde şu cümlelere yer veriyor:
- ❑ Ben hayatım boyunca Demokrat oldum; bunun için hiçbir özür dilemiyorum. Partimin temsil ettiği ve savunduğu şeylerle gurur duyuyorum. Demokratik sürece katılımımın bir parçası olarak ve seçtiğim adayı desteklemek için partimin tarihindeki en büyük bağış toplama etkinliklerinden bazılarını yönettim.
- ❑ Joe Biden'ı seviyorum. Bir senatör olarak. Bir başkan yardımcısı ve bir başkan olarak. Onu bir arkadaş olarak görüyorum ve ona inanıyorum. Karakterine inanıyorum. Ahlaki değerlerine inanıyorum. Son dört yılda, karşılaştığı birçok savaşı kazandı.
- ❑ Ancak kazanamayacağı tek savaş zamana karşı mücadeledir. Hiçbirimiz kazanamayız. Bunu söylemek yıkıcı ama üç hafta önce bağış toplama etkinliğinde birlikte olduğum Joe Biden, 2010'un Joe Biden'ı değildi. Hatta 2020'nin Joe Biden'ı bile değildi. Hepimizin tartışmada tanık olduğu adamdı.
- ❑ Birkaç güçlü Demokrat'ın öne çıkıp neden bu ülkeyi yönetmek ve Donald Trump'ın başkanlık kampanyası olarak adlandırdığı intikam turundan gördüğümüz derinden endişe verici eğilimlerden bazılarını üstlenmek için en nitelikli olduklarını bize anlatacaklarını kolayca öngörebiliyoruz.
- ❑ Wes Moore, Kamala Harris, Gretchen Whitmer, Gavin Newsom, Andy Beshear, JB Pritzker ve diğerlerinden dinleyelim. Adayların birbirlerine saldırmamaları konusunda anlaşalım, bunun yerine, sahip olduğumuz kısa sürede, bu ülkeyi neyin uçuracağına odaklanalım. Sonra gelecek ay Demokrat Parti kongresine gidip bunu çözebiliriz.
- ❑ Ancak ünlü aktörün bu yazısına da tepkiler var: «George Clooney'nin haklı olduğuna inanıyorum. Bir şey hariç. Başkan'ın Kongre üyelerinden oluşan bir grup tarafından kenara çekilmeye ikna edilebileceğine inanmıyorum, ne kadar güçlü veya etkili olurlarsa olsunlar. Barack Obama'yı dinleyeceğine inanmıyorum. Ya da anketleri.» Ken Olin Vancouver, Britanya Kolombiyası, Yazar, oyuncu, yönetmen ve yapımcı
- ❑ «George Clooney, Başkan Biden'a bir saldırı daha yapıyor ve onun yerine geçecek kişi hakkında boş hayaller kuruyor. Bay Biden'ı körü körüne sadakatimden değil, Charles M. Blow gibi Kamala Harris'in kazanamayacağına inandığım için destekliyorum.» Jerome T. Murphy Yazar, Harvard'da emekli profesör/dekan

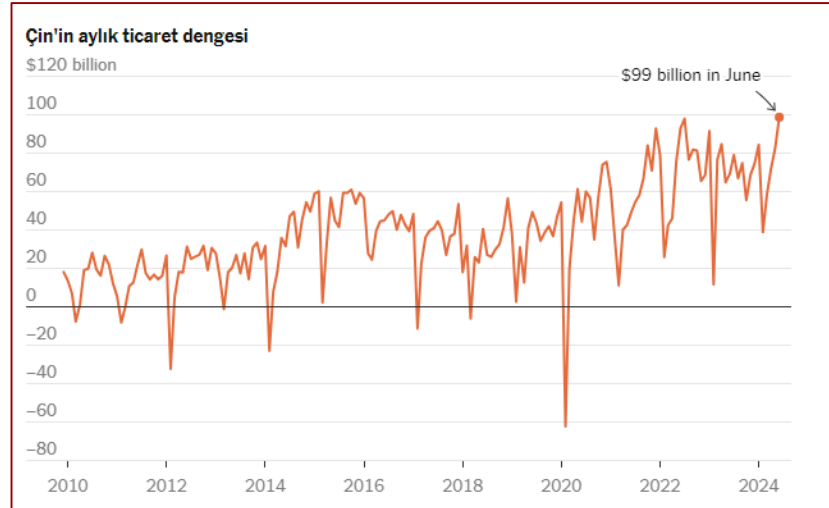
NATO zirvesinin ardından Şanghay Beşlisi'ne...

- ❑ NATO'nun dün tamamlanan 75. Yıl Zirvesi'nde ittifak, Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgale başlayan Rusya ve en önemli tedarikçisi olarak görülen Çin'e karşı son dönemin en somut ve sert kararlarını aldı. Filistin ise her zamanki gibi yok sayıldı!
- ❑ NATO hem Ukrayna'ya askeri ve ekonomik yardımı uzun vadeli ve kararlı şekilde sürdürme kararı aldı, hem de özellikle Doğu Avrupa'da askeri yapılanmasını Rusya'ya karşı caydırıcılığı artıracak bir düzeye çıkardı.
- ❑ Cumhurbaşkanı Erdoğan ise bu kararlara imza attıktan hemen sonra basına yaptığı açıklamada, Türkiye'nin Rusya ve Çin liderliğinde büyüyen Şanghay İşbirliği Örgütü'ne (ŞİÖ) tam üye olma hedefinden vazgeçmediği açıklamasını yaptı.
- ❑ Cumhurbaşkanı Erdoğan, NATO Zirvesi'nden bir hafta önce Astana'da ŞİÖ Liderler Zirvesi'ne "diyalog ortağı" sıfatıyla katılmış ve dönüşünde yaptığı açıklamalarda Türkiye'nin bu birliğe tam üye olmak istediğini yinelemiştir.
- ❑ Erdoğan, NATO Zirvesi sırasında Newsweek'e verdiği demeçte bu görüşünü savunurken, ŞİÖ'nün NATO'ya alternatif olmadığını kayda geçirmiştir.
- ❑ Diğer taraftan Perşembe akşamı Bloomberg kaynaklı bir haberde Türkiye'nin NATO'nun en büyük ikinci F-16 savaş uçağı filosunu modernize etmek amacıyla ABD ile yapmayı planladığı 23 milyar dolarlık savunma sözleşmesini geri çektiği bilgisi yer aldı.
- ❑ Türkiye'nin ŞİÖ ve NATO'ya aynı anda üye olması konusu hem Batılı kaynaklar hem de Rus (Peskov-Kremlin Basın Sözcüsü Sputnik demeci) kaynakları tarafında çelişkili bulunuyor.

Çin'in rekor ticaret fazlası ve Türkiye'ye otomotiv yatırımları

- ❑ Gümrük idaresi verilerine göre Çin'in halihazırda müthiş olan ihracatı Haziran ayında arttı, Ancak ithalat azaldı, Çinli şirketler ve haneler para harcama konusunda daha temkinli hale geldi. Sonuç, 99 milyar doların biraz üzerinde rekor bir aylık ticaret fazlası oldu.
- ❑ Haziran ayında ithalat değeri bir yıl öncesine göre %2,3 düşerek yaklaşık 209 milyar dolara geriledi. İhracat %8,6 artarak 308 milyar dolara çıktı ve rekor kıran fazlayı yarattı.
- ❑ Çin hükümeti için, giderek genişleyen ticaret fazlası iyi bir haber. Uzak pazarlardaki tüketiciler, Çinli hanelerin artık istemediği veya karşılayamadığı birçok malı satın alıyor. İhracat, Çin'deki fabrikaların açık kalmasına yardımcı oluyor ve endüstriyel çıktıyı genişletmek için ulusal bir stratejinin parçası olarak inşa halindeki daha fazla fabrika için para sağlıyor.
- ❑ Ancak Çin'in artan ticaret fazlaları birçok yabancı başkentte alarma neden oldu. Dünya çapındaki yetkililer, Çin'den yapılan ihracatın kendi endüstriyel üretimlerini yerinden edeceğinden, fabrikaların kapanmaya zorlanacağından ve ekonomik büyümeye zarar vereceğinden endişe ediyor. Son haftalarda, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Brezilya, Hindistan, Türkiye ve diğer yerlerdeki hükümetler Çin'den gelen mamul mallara tarifeleri artırıyor veya yeni tarifeler uyguluyor.

Çin'in rekor ticaret fazlası ve Türkiye'ye otomotiv yatırımları

- ❑ Türkiye, AB'den bile önce davranarak, tüm tipteki Çin otomobillerine yüzde 40 düzeyinde bir ilave gümrük vergisi getirmişti. Bu hamlenin ardından hafta başında Çin'in en büyük elektrikli otomobil markası BYD ile ARGE merkezini de içeren 1 milyar dolarlık ve günlük 150 bin araç kapasiteli bir yatırım anlaşması imzalandı.
- ❑ Yaşanan bu gelişmenin ardından Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, yeni bir yatırım ihtimalinin sinyallerini verdi. CNBC-e'de katıldığı bir canlı yayında konuşan Bakan Kacır, "Biriyle imzayı attık. Bir diğeriyle de imza atma ihtimali yakın zamanda olabilir. Sürpriz olmaz" ifadelerini kullandı.
- ❑ Bakan Kacır'ın konuya ilişkin değerlendirmeleri şöyle:
- ❑ Hafta başında imzaladığımız anlaşma hepimiz için yeni bir umut kaynağı oldu. Türkiye olarak çok güçlü bir oyuncuyuz. Avrupa'nın üçüncü büyük üreticisiyiz. Türkiye'de toplam 13 marka üretim faaliyetini sürdürüyor. Son dönemde Çin küresel düzeyde yadsınamaz bir yükseliş içinde. Elektrikli araçlar önemli bir pay tuttu. Batarya teknolojilerine yapılan yatırımlarda Çin dünya lideri oldu. 40 milyon elektrikli otomobilin 25 milyonu Çin'de. Çinli üreticilere Türkiye'de geçmişte yatırım yapmış markaların adım adım nasıl kapasite artırdıklarını paylaştık. Birkaç markayla sıkı bir iletişim içinde olduk. Biri de BYD idi. BYD bu alanda dünya lideri. Her gün 32 patent geliştiren bir marka. BYD'nin Türkiye'de olmasını çok arzu ettik. Hangi bölgelerde üretim yapılabileceğine ilişkin yoğun çalışma gerçekleştirdik. Pazartesi nihayetinde anlaşmayı imzalamış olduk...
- ❑ Son bir ayda iki markayla artık son noktaya geldik demiştik. Biriyle imzayı attık. Bir diğeriyle de imza atma ihtimali yakın zamanda olabilir. Sürpriz olmaz. Doğrudan yabancı sermaye adımlarını hızlandıracak adımlar atacağız. Biz başka ülkelerin ardından gitmeye razı olacak ülke değiliz.
- ❑ İstisnaların getirilmesi yeni bir uygulama değil. Geçmişten bu yana yürütülmüş bir uygulama. Aslolan Türkiye'nin rekabet gücünü yükseltmektir. Türkiye açık bir ekonomidir. Biz sadece Türkiye pazarını hedefleyerek yatırımcıların geldiğine şahit olmuyoruz. İhracat hedefiyle geliyor. BYD sadece bir üretim yatırımı değil, Ar-Ge merkezi yatırımı da ilan etti.
- ❑ Togg rekabetçi şekilde yola devam edecek. Togg'un yurt dışına satabiliyorsa sürdürülebilir başarıdan bahsedebiliriz. Togg rekabetten kaçma niyetinde değil. Türkiye'ye yeni şirketin gelmesi Togg için endişe kaynağı olmaz. İfadelerini kullandı.
- ❑ Diğer taraftan düşük döviz kuru nedeniyle Türk ihracatçıların memnuniyetsizliği devam ediyor. Geçtiğimiz hafta TİM başkanı dolar TL kurunun 37 lira seviyesinde olması gerektiğini vurguladı.

Haftadan kalanlar

- ❑ Almanya'nın ihracatı Çin'in ithalatındaki gerilemenin etkisiyle mayısta aylık bazda yüzde 3,6 düştü.
- ❑ Türk-İş, DİSK ve Hak-İş düzenledikleri ortak basın toplantısında asgari ücrete artış talebi öne çıktı. DİSK Başkanı Arzu Çerkezoğlu "Enflasyonun sebebi sabit gelirliiler değildir" ifadelerini kullandı.
- ❑ En fazla ihracat gerçekleştiren sektörler sıralamasındaki yerini çelik sektörüne kaptıran hazır giyimde, haziran ayındaki ihracat kaybı yüzde 20'yi aştı.
- ❑ Türkiye nüfus büyüklüğüne göre 194 ülke arasında 18. sırada yer alırken, yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu ülke Monako, genç nüfus oranının en yüksek olduğu ülke Suriye, doğurganlık hızının en yüksek olduğu ülke 6,67 çocuk ile Nijer oldu.
- ❑ ABD'nin büyük bankalarından Citi, ons altın fiyatının 2025 yılı ortasında 3000 dolar seviyesine yükseleceği tahmininde bulundu.
- ❑ Türkiye'de işsizlik oranı, mayısta bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak yüzde 8,4 oldu. Böylelikle, işsizlik oranı Eylül 2012 tarihinden bu yana en düşük seviyeye gerilemiş oldu.
- ❑ Sanayi üretimi aylık yüzde 1,7 artarken, yıllık bazda yüzde 0,1 azaldı. Böylelikle, sanayi üretimi iki ayın ardından yeniden aylık bazda büyüme gösterdi.
- ❑ Dolarizasyon riskini taşıyan iç borç stokunda bu yılki değişim TL'ye oldukça hızlı bir kayış olduğunu ortaya koydu. Geçen yıl sonunda döviz ve altının iç borç stokundaki oranı yüzde 25,63 seviyesindeydi 5 Temmuz itibariyle bu oran yüzde 18,52'ye kadar indi.
- ❑ Citi Stratejisti Luis Costa, Bloomberg HT'ye verdiği özel röportajda swap kısıtlamalarında tam bir serbestleşmenin fonlama tarafında dalgalanma yaratabileceğini belirtti.
- ❑ Petrol fiyatları, talebin arttığına dair işaretlerin ve piyasalardaki risk iştahının güveni desteklemesiyle yükselişini sürdürdü.
- ❑ Moody's'in Türkiye ile ilgili kararı yaklaşırken, Foreks'in anketine katılan piyasa katılımcıları kuruluşun Türkiye'nin notunu yükselteceğini öngördü.
- ❑ Pandemi ve sonrasında artan halka arzlarla borsaya akın eden küçük yatırımcı, hem halka arzların azalması hem de arz edilen hisselerin yükselişlerinin beklentiyi vermemesiyle borsadan çıkıyor.
- ❑ 2024 yılının ilk beş ayında yurt dışında gayrimenkul alımları yüzde 51, yurt dışı seyahat harcamaları da yüzde 18 oranında arttı.

Cari İşlemler Hesabı-Mayıs '24

- ❑ Mayıs ayında cari işlemler hesabı 1.235 milyon ABD doları açık kaydetmiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 3.263 milyon ABD doları fazla vermiştir.
- ❑ Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 4.199 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.
- ❑ Hizmetler dengesi kaynaklı net girişler 4.724 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler 3.915 milyon ABD doları olmuştur.
- ❑ Birincil gelir dengesi ve ikincil gelir dengesi kalemleri sırasıyla 1.607 milyon ABD doları net çıkış ve 153 milyon ABD doları net çıkış kaydetmiştir.
- ❑ Finans Hesabı
- ❑ Doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler 361 milyon ABD doları olarak kaydedilmiştir.
- ❑ Portföy yatırımları 5.637 milyon ABD doları tutarında net giriş kaydetmiştir. Alt kalemler itibarıyla incelendiğinde, yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi piyasasında 529 milyon ABD doları net satış ve devlet iç borçlanma senetleri piyasasında 6.051 milyon ABD doları net alış yaptığı görülmektedir.
- ❑ Yurt dışındaki tahvil ihraçlarıyla ilgili olarak; bankalar ve diğer sektörler sırasıyla 452 milyon ABD doları ve 270 milyon ABD doları net borçlanma gerçekleştirmiştir.
- ❑ Diğer yatırımlar altında, yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 4.254 milyon ABD doları net azalış kaydetmiştir.
- ❑ Yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatları, yabancı para cinsinden 368 milyon ABD doları net azalış ve Türk lirası cinsinden 1.107 milyon ABD doları net artış olmak üzere toplam 739 milyon ABD doları net artış kaydetmiştir.
- ❑ Yurt dışından sağlanan kredilerle ilgili olarak, bankalar ve diğer sektörler sırasıyla 3.420 milyon ABD doları ve 356 milyon ABD doları net kullanım gerçekleştirmişken, Genel Hükümet 26 milyon ABD doları net geri ödeme gerçekleştirmiştir.
- ❑ Resmi rezervlerde bu ay 17.593 milyon ABD doları net artış olmuştur.